

[145. 1.]

MISSIVE, ingekomen in de zitting van den 28sten
Februarij 1876.

Aan den Heer Voorzitter van
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, den 18den Februarij 1876.

Ter voldoening aan het tweede lid van art. 14 der wet

van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43) heb ik de eer U Hoog-
edel Gestr. ter mededeeling aan de Staten Generaal hier-
nevens aan te bieden een afschrift van het verslag omtrent
den toestand van het Kroondomein, over het jaar 1875,
en een afschrift van den daarbij behoorenden staat, mij
door den administrateur van dat domein geworden.

De Minister van Financien,

H. J. v. D. HEIM.

[145. 2.]

JAARLIJKSCH VERSLAG betreffende den toestand van het Kroondomein gedurende het jaar 1875, opgemaakt ingevolge het bepaalde bij art. 10 van de wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43).

Algemeene toestand. Locale inspectien gedurende den loop
van het jaar gedaan, hebben de overtuiging gegeven dat
de materiele toestand der goederen behoorende tot het
Kroondomein zeer voldoende is.

De gebouwen zijn in goeden staat en allen tegen brand-
schade verzekerd. De landerijen worden met zorg behandeld
en heeft het onderhoud der wegen, bruggen, dijken en
waterwerken naar behooren plaats gevonden.

De pachtvoorwaarden zijn behoorlijk door de pachters
opgevolgd, terwijl de inning der pachten met de meeste orde
en regel heeft plaats gehad.

De statistiek van het Kroondomein wordt geregeld en
naauwkeurig bijgehouden en zijn alle posten betreffende
vervreemdingen, ruilingen, dadingen, afkopen en beleg-
gingen voor zooveel die in het laatst verlopen jaar plaats
gehad hebben, zorgvuldig in de daartoe bestemde algemeene
leggers geboekt.

Landbouw en veeteelt. Ten gevolge van de ongunstige
weersgesteldheid in het begin dezes jaars, de daarop ge-
volgde langdurige droogte en schrale winden, waren de
meeste gewassen aanvankelijk zeer achterlijk doch zijn later
bijgekomen, zoodat van tarwe, rogge en garst een vrij
goede oogst is verkregen. Het koolzaad is door vorst en
insecten beschadigd en grootendeels omgereden. Het vlas
is kort en ligt gebleven en in de meeste streken geheel
mislukt.

De graslanden leden vrij algemeen van de langdurige
droogte, terwijl de hooilanden eene schrale opbrengst op-
leverden. De qualiteit van het hooi was echter zeer goed.

Het droogleggen (draineren) der gronden die daarvoor
geschikt zijn neemt toe, voor al in de rentambten Rozen-
daal, Tholen en Hulst.

De berigten aangaande den veestapel luiden gunstig en
was over het algemeen het vee prijshoudend. In het rent-
ambt Oosterhout, vooral in de gemeenten Geertruidenberg,
Drimmelen, Made en Werkendam deden zich vele gevallen
voor van mond- en klaauwzeer.

De verliezen aan vee waren betrekkelijk gering, doch de
handel in jong en dragtig vee stond stil.

Bosschen en houtaanplantingen. De opgaande bosschen
behoorende tot het Kroondomein bevinden zich bij voort-
during in goeden staat en nemen steeds in waarde toe.

De werkzaamheden in de bosschen zijn behoorlijk ver-
rigt en heeft het snoeien op tijd plaats gevonden. De ge-
vallen akkermaals-perceelen zijn waar dit noodig was om-
gespaard en ingeboet.

De kweekerijen zijn in goeden toestand en voorzien ruim-
schots in de behoefte voor inpotingen en aanplantingen.

Het houtvervoer heeft plaats over de wegen in het bosch
met voertuigen waarvan de raderen voorzien zijn van vel-
lingen die minstens 10 c.m. breedte hebben, waardoor de
wegen in goeden staat blijven. Tot verbetering van het

houtvervoer zijn thans drie nieuwe grintwegen in aanleg,
als: een naar de halte te Asselt (Oosterspoorweg), een van
den grooten postweg over het Soerensche veld naar de
Kampsteet, en een van het Kruisen naar de Spaansche Kap.

Boschbranden zijn gedurende het afgeloopen jaar niet
voorgekomen.

De beplanting met olmen, essen en Canadaboomen langs
wegen en dijken wordt steeds met zorg voortgezet en levert
goede resultaten op. In eenige rentambten zijn daarvoor
kleine kweekerijen aangelegd, die geheel aan de verwachting
beantwoorden.

Bijzondere rampen en tegenspoeden. In het rentambt Hulst
is op den 18den Maart 1875 brand ontstaan in de vlas-
schuur van eene bouwhoeve onder de gemeente Hontenisse,
ten gevolge waarvan de schuur met het zich daarin be-
vindende vlas geheel is afgebrand. Het gebouw was tegen
brandschade verzekerd en is bereids in goeden staat opge-
trokken.

In het rentambt Grave is op den 3den December 11. het
bakhuis van de bouwhoeve „den Nieuwenhof“, gemeente
Mil, door eene onbekende oorzaak afgebrand. Ook dit gebouw
was tegen brandschade verzekerd. De uitbetaling der assu-
rantie-penningen heeft reeds plaats gehad en zal de herbou-
wing eerstdaags worden bewerkstelligd.

Onteigening van land en tienden. Ten behoeve van den
aanleg van den Oosterspoorweg ingevolge de wet van 12
November 1872 (*Staatsblad* n°. 116) heeft onteigening plaats
gevonden van het tiendregt van het Kroondomein op enkele
perceelen grond onder de gemeente Voorthuizen, rentambt
Arnhem, tot een bedrag van f 188,70.

Voor den aanleg van militaire en gemeenschapswegen
is mede het tiendregt op eenige perceelen in de gemeenten
Abstede, Maartensdijk en Bunnik, rentamb. Utrecht, ont-
eigend voor eene som van f 423,36.

Wijders is krachtens de wet van 29 November 1874
(*Staatsblad* n°. 150) aan de gemeente Heusden afgestaan een
strookje grond van het burgplein aldaar voor eene som
van f 40.

Krachtens de wet van 29 November 1874 (*Staatsblad*
n°. 152) zijn nog aan J. Kleppe, wonende te Poortvliet, twee
perceelen bouwland behoorende tot het Kroondomein ver-
kocht voor de som van f 830, en zulks tot beëindiging van
eene procedure wegens wederregtelijke inbezitting van
bedoelde perceelen.

Voorts werd krachtens de wet van 29 November 1871
(*Staatsblad* n°. 153) aan de gemeente Nijkerk afgestaan een
grootendeels weggespoeld perceeltje genaamd het Polletje,
ter waarde van f 25.

Afkoop van tienden. Van de bevoegdheid tot afkoop van
tienden, ingevolge de wet van 12 April 1872 (*Staatsblad*
n°. 25), is gedurende het jaar 1875 wederom ruimschoots

gebruik gemaakt, vooral in de provincien Gelderland en Zeeland.

Zoo zijn afgekocht:

In het rentambt Tiel 50 tiendblokken tot een bedrag van f 215 921,09.

In het rentambt Arnhem 3 tiendblokken ten bedrage van f 8615,60.

In het rentambt Grave 1 tiendblok voor f 6525,05.

In het rentambt Wageningen 10 tiendblokken tot een bedrag van f 49 383,70.

In het rentambt Zalt-Bommel 1 tiendblok voor f 9178,70.

In het rentambt Brielle 2 tiendblokken voor eene som van f 25 499,60.

In het rentambt Middelburg 16 tiendblokken tot een bedrag van f 86 236,04½.

In het rentambt Tholen 5 tiendblokken ten bedrage van f 4384,13.

In het rentambt Goes 26 tiendblokken ten bedrage van f 41 249.

In het rentambt Zierikzee 113 tiendblokken ten bedrage van f 112 140,30, en:

In het rentambt Utrecht 1 tiendblok voor f 8947,90.

Al deze gelden, zoomede die voor de onteigeningen verkregen, zijn ingevolge de bestaande voorschriften beiegd in inschrijvingen op het grootboek der 2½ pcts. nationale schuld.

Kapitaal ingeschreven op het grootboek. Het ten name van het Kroondomein op het grootboek ingeschreven kapitaal bedroeg op den 31sten December 1875 de som van f 5 016,100; gedurende het afgeloopen jaar werd alzoo het bedrag van gemelde inschrijving vermeerderd met eene som van f 911 300, blijkens den hierbij gaanden staat.

's Gravenhage, den 14den Februarij 1876.

De Administrateur van het Kroondomein,

(get.) T. VAN CAPELLEN.

Voor kopij conform,

*De Secretaris-Generaal van het
Ministerie van Finantien,*

BARTSTRA.